

sine Forholdsregler saaledes, at man paa en lettere og sikrere Maade vilde kunne supplere de gjorte Iagttagelser og muligvis ogsaa naa længere mod Øst, naturligvis under Forudsætning af, at man var nogenlunde begunstiget af Vejrliget. Ligeledes er det muligt, at man paa andre Steder vil kunne finde Strøg, hvor Forholdene stille sig overordentlig gunstigt for en længere Isvandring, særlig med Hensyn til Muligheden af at kunne anbringe Depoter i større Afstand fra Kysten, hvilket vil være en aldeles nødvendig Betingelse derfor; men først, naar man ved forudgaaende Rekognosceringer og mindre Forsøg har lært saadanne Steder nøjere at kjende, kan der tænkes paa at iværksætte en Rejse tværs over hele

Indlandsisen for at udforske de ukjendte Partier af Østkysten.

Jeg haaber her at have godtgjort, at selv om Resultatet maatte blive, at en slig Rejse tværs igjennem Grønland enten er aldeles umulig eller forbunden med saa store Bekostninger og Farer, at det derved vundne Udbytte ikke staar i et rimeligt Forhold dertil, bør det ikke paa nogen Maade kunne indvirke paa Spørgsmaalet om Fortsættelsen af Undersøgelserne med Hensyn til Indlandens fysiske, geografiske og geologiske Forhold; thi de danne et for sig afsluttet Hele og give Udsigt til et godt Udbytte, om det end kun kan indvindes langsomt og nøjsommeligt.

Vandring paa den grønlandske Indlandsis i Aaret 1878,

et Foredrag af **J. A. D. Jensen**, Premierløjtnant i Flaaden.*)

(Hermed Tavle VI—IX).

Det er naturligt, at Grønlands umaadelige Indland ikke alene vækker Geografens og Naturforskerens Opmærksomhed, men at det ogsaa maa være egnet til at fremkalde Almenhedens Interesse alene ved det hemmelighedsfulde Slør, som altid har hvilet over dette umaadelig store, isdækkede Land. Allerede for lang Tid siden have derfor flere danske Folk i Grønland overskredet Indlandsisens Rand; men da en længere Rejse paa Isen er farefuld og kræver en Udrustning, der ikke saa let kan tilvejebringes i et Land som Grønland, have de fleste af disse mindre Forsøg ikke bragt videre Udbytte. Kun nogle faa af dem have naaet over en større Strækning, og blandt disse maa da nævnes en Vandring, som Kjøbmand *Lars Dalager***) foretog i Sommeren 1751 i Nærheden af Frederikshaabs Isblink. Sammen med nogle grønlandske Rensjægere besteg han Indlandsisen og naaede uden Vanskelighed en isfri Fjældtop, som laa omtrent en Mil fra Randen; efter at have overnattet her fortsatte han Vandringen den følgende Dag, men Isens Overflade var paa denne Strækning saa forskjellig fra, hvad den

havde været Dagen før, da Dalager sammenlignede den med Kjøbenhavns Gader, at de rejsende nu vare syv Timer om at tilbagelægge én dansk Mil. Efter denne Vandring naaedes atter et Fjæld, der ragede op over Indlandsisen. Fra Toppen af dette Fjæld havde Dalager en storartet Udsigt over Isen, og fjærnt imod Øst saa han en Række Fjældtoppe, som efter hans Mening maatte ligge paa Østkysten af Grønland.

To Forsøg paa at berejse Indlandsisen ved Hjælp af Hundeslæder ere dernæst foretagne, et af Hvalfanger-assistent *O. V. Kielsen**) i Foraaret 1830 i Nærheden af Kolonien Holstensborg og et af Engelskmanden *Whymper****) 1867 ved Jakobshavn; men intet af disse Forsøg bragte noget Udbytte, da de rejsende mødte et saa ujævnt Isterræn, at Hundeslæderne ikke kunde færdes derpaa.

Først i Aaret 1870 foretoges den første større Isvandring, der kan siges at have tilvejebragt nogen Kundskab om Indlandsisens Natur. Denne Vandring udførtes af den navnkundige *Nordenskiöld* og Botanikeren *Berggren*, som nu er Docent i Lund. Paa omtrent 68 $\frac{1}{2}$ ^o Bredder i Nærheden af Egedesminde besteg de Isen den 19de Juli. De ledsagedes af to Grønlandere og medtog 30 Dages Proviant, som de førte med sig paa en Slæde,

*) Det bemærkes, at Kommissionen for Ledelsen af de geologiske Undersøgelser i Grønland har vist vort Tidsskrift den Velvilje at tillade os at kopiere flere af de her brugte Afbildninger, ligesom den ogsaa til vort Brug har laant os Stenen, hvorpaa Kaartet over Isvandringen er graveret. *Red.*

**) Grønlandske Relationer. 1752.

*) Vinterrejse til Isblinken ved Holsteinsborg i Schouws dansk Ugeskrift, 1ste Bind.

**) Petermanns Mittheilungen. 1871.

der blev trukken af de rejsende selv. Den anden Dag indsaa de dog, at de med en saadan Bagage kun vilde komme meget langsomt frem over Isens meget ujævne Overflade, og de besluttede derfor at lade Slæden blive staaende og at læsse saa meget af Bagagen som mulig paa Skuldrene. Den største Del af Provianten blev saaledes tilbage, og Rejsens Varighed derved stærkt formindsket. Om Morgenen paa den 4de Dag vilde Grønlænderne hjem, og trods alle Overtalelser lykkedes det ikke Nordenskiöld at faa dem til at afstaa fra deres Forsæt. Denne Omstændighed kunde dog ikke faa en saa ihærdig Karakter som Nordenskiölds til at ændre sin Beslutning. Provianten blev delt, og Nordenskiöld og Berggren fortsatte Vandringen ind efter, medens Grønlænderne gik tilbage. Noget Telt havde de rejsende ikke, men kun én Sovepose, i hvilken de begge sov om Natten paa den bare Is. Paa den 5te Dag besluttede de at vende om, og de vare da komne 7½ Mil fra deres Udgangspunkt og i en Højde af 2200 Fod*). Efter 7 Dages Fraværelse kom Nordenskiöld og Berggren velbeholdne tilbage til Isranden, hvor de fandt deres Folk. Det er næsten et Vidunder, at de rejsende kom saa godt fra dette Vovestykke, naar man ser hen til, med hvor ringe Midler Vandringen blev iværksat, og for hvilken Fare Deltagerne i Expeditionen udsatte sig ved ikke engang at have et Telt med sig, skjønt de vovede sig saa langt bort, at en Snestorm eller endog blot en vedholdende Taage kunde være bleven skæbnesvanger.

Da det af Kommissionen for Ledelsen af de geologiske Undersøgelser i Grønland var betroet mig i Forening med Kand. polyt. A. Kornerup og Arkitekt Groth at gjøre Forsøg paa at foretage mindre Rekognosceringer ind over Indlandsisens Raud, og da den Strækning, der skulde berejses, laa imellem Godthaab og Frederikshaab, havde jeg særlig min Opmærksomhed henvendt paa Egnen omkring Frederikshaabs Isblink; thi ikke alene fra min egen Rejse i Aaret 1877, men ogsaa af Dalagers Beretning vidste jeg, at der paa denne Del af Indlandsisen fandtes Fjælde, som ragede op over Isens Overflade, længere inde i Landet end paa noget andet mig bekjendt Sted i Grønland. Det grønlandske Navn paa et saadant isfrit, af Indlandsisen omgivet Fjæld, der ofte rager flere tusende Fod op over Isen, er *Nunatak*, af „nuna“, Land og „tak“, som hører til. En saadan Nunatak inde i Landet vilde det være af Vigtighed at naa, da man fra et saa højt Punkt, selv om det ikke laa meget langt inde, maatte kunne faa et godt Overblik over Isen meget længere imod Øst. Egnen omkring

*) Geogr. Tidsskr. Extrahefte for 1878, S. 26.

Frederikshaabs Isblink frembød desuden den Fordel, at man muligvis der kunde faa Oplysninger om, hvad det var for Land, Dalager havde antaget for Østkystens Fjælde. Fra flere Fjælde paa Yderlandet saa vi langt imod Øst adskillige Nunatakker, og de, som efter vort Skjøn laa længst borte, valgte vi derfor til vort Maal for en Expedition ind over Indlandsisen.

Det gjaldt nu om at finde et Sted, der kunde egne sig som Udgangspunkt for en saadan Expedition. Det naturligste vilde være, at vi betraadte Isens Rand paa et Sted, der laa vort Maal saa nær som mulig, men dette viste sig snart ugjærligt; thi Isens Rand er nemlig ikke overalt af den Beskaffenhed, at den kan betrædes. Paa mange Steder staaer den som en lodret Mur paa 100 Fods Højde eller mere op imod Yderlandets Fjælde. Hvis vi valgte Udgangspunktet langt fra Havet eller fra Fjorde, vilde Transporten af vor Bagage over den vilde, uvejssomme Fjældegn blive meget møjsommeligt og tidsspildende. Ved en *Rekognosceringsrejse*, som vi foretog i Egnen Syd for Frederikshaabs Isblink og over Isen ud til en Nunatak, saa vi, at der heller ikke dér fandtes noget Sted, hvorfra vi kunde begynde vor Vandring. Et andet Udbytte havde vi derimod af denne Rekognoscering, nemlig at den oplyste os om, at vi rimeligvis havde gjort den samme Rejse, som Dalager 1751 havde foretaget; thi næsten alt, hvad vi saa, stemmede med hans Beretning. Paa denne mindre Vandring over Isen ledsagedes vi af en Grønlænder, der var 22 Aar gammel; han var meget flink og syntes ikke at være den hos Grønlænderne almindelig udbredte Frygt og Overtro for Indlandsisen, med hvilken de næsten aldrig komme i Berøring. Vi besluttede derfor at tage ham med paa den store Isvandring. Blandt Grønlænderne er der mange, som have bibelske Navne, og denne hed Habakuk.

Det mest passende Udgangspunkt for vor Vandring fandt vi efter disse forskjellige Forundersøgelser at ligge ved Munden af Søen Majorarisat paa Nordsiden af Frederikshaabs Isblink. Isen skraaner her jævnt ned til en foran liggende Sandslette, over hvilken vi med Lethed kunde føre Bagagen hen til Randen. Forinden vi gavede os paa Vandringen, rejste vi til Kolonien Frederikshaab, for der at faa lavet flere Ting, som vi skulde bruge paa vort Togt, og efter at være komne tilbage til Majorarisat traf vi de sidste Forberedelser til dette.

Man vil let indse, at Udfaldet af et saadant Foretagende, som vi skulde til, først og fremmest afhænger af, at alt er saa vidt mulig forberedt, og at alle de Ting, der skulle bruges paa en saadan Rejse, ere konstruerede paa den mest hensigtssvarende Maade. Ved *Forberedelserne* til vor Rejse savnede vi des værre de ved en saa-

dan Lejlighed højst værdifulde Erfaringer fra tidligere Rejser af lignende Art; thi Nordenskiölds Vandring paa Isen havde egentlig kun bragt den Erfaring, at en saa stor Slæde, som han havde ført med sig, ikke var brugelig. Vi valgte derfor at læsse vor Bagage paa tre smaa Slæder, da jeg mente, at vi lettere maatte kunne færdes med dem imellem Isens utallige Hindringer. Vi fordelte derhos Bagagen paa disse Slæder saaledes, at det mulige Tab af en af dem ikke skulde bringe os i en hjælpeløs Stilling.

Slæderne vare forfærdigede i Kjøbenhavn, af udsøgt Træ og forarbejdede med største Omhu; de bleve surrede ved Remme af Sælhundeskind, der danne et fortrinligt og sejt Bindemiddel, naar de ere lagte paa i vaad Tilstand. Hver af disse Slæder var bestemt til at trækkes af én Mand. Provianten, der var beregnet til omtrent tre Uger, bestod af Skibsbrød, der opbevaredes i Sække af vandtæt Sejldug, af konserveret Kjød i Blikdaaser, nogle Gryn, Chokolade Smør, The, Kaffe og lidt Brændevin; dertil kom en temmelig rigelig Mængde af Tobak. Opvarmningen af Maden skulde være foretagen ved Hjælp af et Petroleums-Kogeapparat; men et saadant, som vi havde taget med os, viste sig at være ubrugeligt, og vi maatte derfor anvende et Spiritusapparat, hvortil vi des værre savnede tilstrækkeligt Brændsel til en Rejse paa 3 Uger. Vort Telt var af let Ravndug og netop stort nok til at kunne rumme 4 Mand og lidt Bagage. Da der jo paa Isen ikke findes Sten, hvormed Teltet kan betynges, var dette forsynet med en Bund af ferniseret Sejldug, saa at vi altsaa ved vor egen Vægt holdt paa Teltet, og til yderligere Afstøtning var der anbragt tynde Reb med Jærnkroge i Enderne, som kunde hugges ned i Isen; Teltet blev rejst ved fire Stænger, to i hver Ende. Vore Sove-rekvisiter bestode af uldne Soveposer, beskyttede imod Fugtighed ved et Overtræk af ferniseret Lærred. For saa vidt mulig at holde Underlagets Fugtighed ude, bredte vi paa Bunden af Teltet en tynd Guttaperkaplade. Af Instrumenter medtog vi de nødvendigste til Stedbestemmelse og til meteorologiske Iagttagelser. Vor Dragt var evropæisk, og desuden medtog vi nogle korte Pelse af Ederfugleskind, af samme Slags som de, der bruges af Grønlænderne. Paa Fødderne havde vi grønlandske Kamikker af Sælhundeskind, og under dem bandt vi Saaler af flettet tjæret Line, for at beskytte Fødderne og Fodtøjet mod Isens ru Overflade. Da vi mente at træffe paa Sne længere inde i Landet, medtog vi fire Par Skier og fire Par Snesko, af samme Slags som de, der bruges i Canada. For at sikre os under Vandringen over farligt Terræn havde vi desuden en Del Reb. En Øxe, en Bagladeriffel med 20 Patroner og en lille Medicin-

kasse fuldstændiggjorde vor Udrustning, hvis samlede Vægt udgjorde 400 Pund.

Foruden Habakuk, der skulde ledsage os under hele Vandringen, medtog vi en Grønlænder og tre Grønlænderinder, der skulde hjælpe os med at føre Bagagen frem paa det første, stærkest stigende Stykke af Indlandsisen. Til deres Brug medtog vi endnu et Telt og nogen Proviant. Grønlænderinder ere ved Vandringer i Grønland til megen Nytte; thi de bære med Lethed en betydelig Bagage, og de bøde Klæder og Fodtøj, der i disse Egne hurtigt slides i Stykker paa den ujævne Overflade. Grønlænderne tage derfor altid deres Kvinder med, selv paa meget lange Jagtture. Vor Hovedbagage samt Konebaaden og den øvrige Besætning, med hvilken vi ellers rejste langs Kysten, skulde blive ved Udgangspunktet, imedens vi andre vare inde paa Isen.

Efter at have forvissat os om, at alt, hvad vi skulde have med os, var i brugbar Stand, gave vi os efter en regnfuld Morgen paa Vandring, Søndag den 14de Juli noget efter Middag. Endnu samme Eftermiddag fik vi at vide, hvilken anstrængende og farefuld Vandring der forstod os; thi skjønt Isen, over hvilken vi gik den Dag, var forholdsvis fremkommelig, og skjønt vi vare dobbelt saa mange Folk, som vi for Fremtiden skulde være, maatte vi dog hvert Øjeblik gjøre Holdt for at hvile os. Dertil kom, at vi endnu ikke havde Øvelse i at pakke vore Slæder, og der fremkaldtes derfor idelig og idelig Ophold derved, at en eller anden Gjenstand tabtes under Slædernes voldsomme Bevægelser paa den ujævne Is. En sørgelig Opdagelse gjorde vi end videre, nemlig at vore Saaler af flettet Line ikke svarede til deres Hensigt; de vare allerede slidte itu efter kort Tids Vandring, og for Fremtiden maatte vi næsten ved hvert Hvil bøde dem, hvad der naturligvis medførte megen Tidsspilde. I Forbigaaende vare det sagt, at ved fremtidige Vandringer paa Indlandsisen vil en eller anden Saal af Jærn vist være det brugbareste; rimeligvis bør den laves som et Stykke af en Ringbrynje, besat med Pigge. — Efter 6 Timers Vandring vare vi alle saa udmattede, at vi maatte rejse vore Telte, saa meget mere som en stærk Taage efterhaanden havde skjult alle vore Omgivelser.

Det varede temmelig længe, inden vi næste Morgen bleve færdige til at gaa videre; en uigjennemtrængelig Taage havde da atter sat ind paa Landet, og Kompasset var vor eneste Rettesnor; men i et Terræn som dette, hvor utallige Hindringer opfyldte Vejen, var det kun en middelmadig Vejviser. Det varede da heller ikke længe, inden vi standsedes paa vor Vej af en Ely, der var for

bred til, at vi kunde springe over den, og for dyb og rivende til, at vi kunde vade igjennem den. Belærte af Erfaringer fra Nordenskiöld's Isvandring, hvor de rejsende mødte en lignende Elv, bøjede vi strax af for denne Hindring og fulgte Elven ned ad dens Løb. Nogen Tid efter styrtede den da ogsaa ned igjennem et lodret Hul i Isen, hvor det dannede et prægtigt, brusende Vandfald. Da det var første Gang paa vor Vandring, at vi mødte et saadant, gjorde vi Holdt, for at tegne Skisser deraf. Hen ad Middag blev Taagen overordenlig tæt, og vi vare komne ind i en Strækning yderst besværlig Is, uden at kunne se, hvorledes vi skulde komme ud paa bedre Terrain. For ikke at spilde vore Kræfter paa unyttigt Arbejde, rejste vi derfor vore Telte, hvor vi vare, for at afvente en Klaring i Vejret. Da denne imidlertid udeblev, gik vi om Eftermiddagen imod Nord til et Sted paa disse Fjælde, hvor vi bleve om Natten. Paa den 3die Dag fortsattes Vandringen langs Sydsiden af disse Fjælde, stadig højere og højere op. De Grønlandere, der ikke skulde følge os hele Vejen, sendte vi hjem, og de forlode os med glædestraalende Ansigt, medens Habakuk, sit Tilsagn tro, blev hos os, skjønt han sendte vemodsfulde Blikke efter de bortdragende, hvem han saa gjerne havde fulgt; thi at det ikke var nogen Lystrejse, han havde givet sig i Færd med, var for længe siden gaaet op for ham.

Denne Aften rejste vi atter vort Telt paa den samme Nunatak, hvor vi havde været den foregaaende Dag. Paa dette Sted nedlagde vi som Depot et Par Dages Proviant og mærkede Stedet ved en Stendysse. Fra nu af kom vi ikke i Berøring med isfrit Land, før vi naaede vort Maal; thi et Forsøg paa at nedlægge noget af vor Proviant anden Steds paa denne Klippe for at lette Bagagen, mislykkedes, da Isen i Nærheden af Landet var saa ujævn, at vi maatte opgive Forsøget paa at naa Fjeldet. De følgende Dage fortsatte vi altsaa vor Vej imod Øst.

Jeg vil her i korte Træk søge at give en Skildring af det Terrain, vi havde at passere i Løbet af Rejsten. Naar man oppe fra høje Fjælde ser ud over Isen, viser den sig som en umaadelig Flade, der jævnt hæver sig mod Øst; men, set nær ved, er dens Overflade ingenlunde jævn, hvad man paa en Vandring snart mærker, og hvad der gjør en saadan baade vanskelig og farlig. Paa nogle Steder, især hvor Terrænet har en stor Heldning, er Isen gjennemfuret af utallige bundløse Kløfter; nogle af dem ere ikke bredere, end at man med Lethed kan springe over dem, men andre danne umaadelige gabende Svælg paa et halvt Hundrede Fods Bredde. Deres Længde er ogsaa meget forskellig; tit ere de kun halvt hundrede Fod lange, men lige saa tit finder man nogle paa henved tusende Fods Længde,

og hvor dette er Tilfældet, ere de som oftest parallelle og adskilte ved brede Mellemrum. Stejle Ishumpler paa indtil 10 Fods Højde besværliggjøre tit Vejen yderligere. At se ned i et saadant bundløst Svælg har noget tillokkende ved sig; thi samtidig med, at Tanken altid pirres, naar man staar Ansigt til Ansigt med Faren, tiltales her vor Skjønhedssans ved de pragtfulde Lysvirkninger, man iagttager; man kan ikke godt tænke sig nogen renere asurblaa Farve end den, der udstraaler fra Isvæggenes barokke Former. Det var derimod alt andet end behageligt med tungt belæssede Slæder at færdes i et saadant Terrain, saa meget mere som vi her paa Grund af Vejenes Slyngninger ikke kunde være sikrede ved et Tov, saaledes som det under andre Forhold vilde have været muligt. Store Kløfter tvang os til lange Omveje; vare de ikke bredere, end at vi kunde springe over dem, kunde vi i Almindelighed ogsaa faa Slæderne over, men dette var ikke uden Fare, da Slæderne ofte paa stærkt heldende Is toge Magten fra os og løb ned i en Revne. For at frelse Slæderne og for ikke selv at drages dybt i Afgrunden med dem, maatte vi da kaste os ned paa Isen og holde fast i Slædens Træktov, indtil den ved tillende Hjælp atter kunde bringes op af Revnen.

Dog ikke overalt vare Revner et Særkjende for Isens Karakter; ofte fattedes de helt, og Vandet, der hidrørte fra Afsmeltning paa Isens Overflade, kunde da ikke strax finde Afløb i Dybet, men dannede Smaasøer eller samlede sig igjennem utallige Smaaløb til en større Elv, der flød i ethvert Dalstrøg. Elven endte altid sit Løb igjennem et lodret Hul eller en Revne. Adskillige Gange paa vor Vandring bleve vi af saadanne Elve tvungne til lange Omveje. De mindre Vandløb ændsede vi ikke, thi dem vadede vi tværs igjennem og trak Slæderne efter; men det kunde naturligvis ikke undgaaes, at baade vi selv og vor Bagage bleve vaade. I al den Tid, vi vare paa Isen, havde vi derfor næsten ikke tørre Klæder eller tørre Soveposer. Isens Overflade var meget ru, tæt besat med skarpe, kantede Naale, der bibragte vore Hænder smertefulde Saar, naar vi snublede, og dette gjorde vi jævnlig.

Som jeg her har søgt at skildre Isen, var den paa de Steder, hvor ingen Sne dækkede Overfladen; men længere inde i Landet, omtrent fra 2000 Fods Højde, dækkedes Ujævnhederne til Dels af et dybt Snelag. Her mødte vi nye Vanskeligheder. Højest møjsommeligt var det at trække Slæderne igjennem den løse Sne, i hvilken de og vi selv sank dybt ned for hvert Skridt. Over Revnerne laa Snelaget som Broer, og for at forkorte Vejen valgte vi gjerne disse til Overgange; tit kunde de bære, men lige saa tit brast de, naar vi gik ud paa dem. Under disse

Omstændigheder vare vi sikrede ved et Tov, der var fastgjort til os alle fire og til Slæderne. Vore Teltstænger tjente os som Alpestokke. En af os gik forrest i Toget for at undersøge Vejen og uden at trække nogen Slæde; med 4 til 5 Favnes Mellemrum kom vi andre saa bag efter, hver trækkende sin Slæde, og stadig stikkende foran os med Stængerne for at undersøge den forræderske Grund. Faldt nogen igjennem, gjordes der naturligvis Ophold, da Toget ikke kunde gaa videre, inden han var paa Benene igjen. I Almindelighed faldt vi kun igjennem til Livet eller højst til Skuldrene, da dels Tovet og dels Stangen hindrede os i at falde dybere; thi saa snart vi mærkede, at Underlaget gav efter, svingede vi strax Stangen vandret. Altid gik det dog ikke saa heldigt, og Groth gjorde endog et Fald paa Hovedet ned i en Revne paa omtrent 15 Fods Højde, men slap dog derfra med Tabet af en Kindtand. Ofte var Isen under Snelækket saa gjennemfuret af Sprækker, at vi i lang Tid næsten intet solidt Fodfæste kunde faa, og naar Terrænet var vandrigt, dannedes der paa mange Steder ligesom Moser af Sneisjap, medens Snelaget i Frostvejr afgav et nogenlunde fast Dække. At give en udtømmende Beskrivelse af Isens Karakter er umuligt, thi den skiftede stadig under vor Vandring og forbavsede os idelig ved nye, hidtil ukjendte Former. I Nærheden af Randen eller Fjældene havde den som oftest en mørk Tone, der hidrørte fra de Ler- og Sanddele, som her overalt fyldte Fordybningerne.

Igjennem et saadant Terræn gik altsaa vor Vej. Det gjaldt altid om at finde den bedst fremkommelige Is, og vi gik hellere lange Omveje end over kløftet og knudret Is; men da der fattedes højere Punkter, hvorfra en større Strækning kunde overses, var det dog meget vanskeligt altid at finde den rette Vej. Kom vi ind i daarlig Is, lode vi Slæderne staa og gik da hver i sin Retning, for at se, hvad Vej vi skulde gaa for nemmest at komme ud deraf.

Vor Dag var temmelig uregelret inddelt, da det meget rettede sig efter Vejret eller Terrænet, hvad Tid vi rejste Telt om Aftenen eller brøde op om Morgen. Vor Lejrplads valgte vi, her langt inde paa Isen, ligesom de rejsende i Saharas glødende Ørken, saa vidt muligt, hvor der fandtes Vand. I Tøvejr var dette let at opnaa; thi selv om der ikke var rindende Vand, kunde vi let skaffe os det ved at hugge et Hul i Isen, der snart fyldtes. Var Temperaturen derimod under Frysepunktet, nyttede denne Fremgangsmaade os ikke. Et Par Gange vare vi under disse Omstændigheder nødt til at rejse Telt paa et Sted, hvor der ikke var Vand; den første Gang, det hændte os, undlode vi for at spare paa Brændsel at optø Sne, saa at vi lagde os til at sove uden, som sædvanlig, at

drikke The; men dette Experiment gjentog vi aldrig senere, de en ulidelig Tørst fuldstændig ødelagde vor Nattehvide.

Naar vi efter endt Dagvandring havde rejst vort Telt og sikret Slæderne, blev et Maaltid Kjød varmet og Theen tillavet, imedens de forskjellige Observationer foretoges. Efter endt Maaltid krøb vi i Soveposen og sov lunt og godt til den næste Morgen. I Førstningen af vor Rejse fulgte vi vore Vaner og vaskede os, men det varede ikke længe, inden ogsaa denne Nydelse blev os fratagen, da Isens kantede Overflade og den skarpe Luft havde oprevet Huden paa Hænder og Ansigt saaledes, at den ikke taalte Berøring med det iskolde Vand. Efter om Morgen at have nydt Kaffe, brøde vi Teltet af og pakkede Slæderne. Pakningen og Surringen af Slæderne voldte os i Førstningen meget Bryderi; men senere opnaaede vi saa megen Færdighed deri, at Slæden og Bagagen blev en fuldstændig fast Masse, der kunde staa paa Hovedet, falde i Revner og udsættes for de voldsomste Stød, uden at noget af Godset tabtes. Et Vidnesbyrd for, hvor fast Surringerne laa, var, at den Riffel, vi havde med, og som laa surret ind øverst paa en af Slæderne, efter nogle Dages Forløb var højet som en Flitsbue. Naar Rebet ikke anvendtes, var dette gjort fast yderst paa Slæderne og klart til hurtig Brug, ligesom Redningsbøjer paa et Skib. Denne Forsigtighedsregel viste sig flere Gange nødvendig, især en Gang, da vi skulde bringe hastig Hjælp til Habakuk, som af sin Slæde var bleven trukket ned i en Revne. Paa det Sted, hvor han var faldet ned, snevrede Revnen dog saa meget ind, at han med sin Slæde var bleven siddende i Klemme en halv Snees Fod nede.

Hen ad Middag gjordes der Holdt i et Par Timer, i hvilken Tid vi foretog Observationer og indtog et Maaltid Kaffe og Brød. Foruden disse længere Ophold var Vandringen desuden afbrudt af adskillige kortere. Tit var Terrænet af en saadan Beskaffenhed, at vi hvert Kvarter eller endnu tiere maatte gjøre Holdt for at samle Kræfter. Det kunde derfor ikke have nyttet, om vi havde haft mere Proviant med; thi den forøgede Bagage vilde sikkert have forkortet Dagsrejserne saa meget, at vi ikke vare komne længere frem alligevel.

Om Formiddagen paa den 5te Dag var Habakuk saa uheldig at tabe en Teltstang ned i en Revne; han selv lagde strax ingen videre Vægt derpaa, men Tabet var dog betydeligt nok, og da han saa, hvor megen Umage vi gjorde os for at faa Stangen igjen, blev han meget modfalden, gav sig til at græde og vilde gaa hjem i Følelsen af, at han var til Ulejlighed. Vi fik ham dog talt til rette og fortsatte Vejen, uden at det

lykkedes os at faa Teltstangen tilbage. Da vi om Eftermiddagen rejste vort Telt, maatte vi lave en Stang af vore Skier. Hverken disse eller Sneskoene kunde nemlig tjene os i det Øjemed, hvori de vare tagne med; vi formaede ikke at trække Slæderne, naar vi havde dem under Fødderne, og et Forsøg, som vi gjorde, paa at spænde Skier under Kjælkerne, for at hindre Slæden i at synke for dybt i Sneen, faldt ogsaa uheldig ud. De vare os imidlertid senere til megen Nytte, thi vi brugte dem til Brændsel, da vort Spiritus var sluppet op.

Om Morgenen paa den 8de Dag, da der blæste en bidende kold Vind, var Habakuk for Alvor bleven kjed af Rejsen og vilde endelig vende om. Vi havde netop for første Gang paa denne Vandring i det fjærne set de Fjælde, vi havde udset til vort Maal, og Habakuk anede nu nok, at Rejsen gjaldt dem. Vi vare imidlertid saa langt inde, at jeg under ingen Omstændigheder turde lade ham gaa alene; thi i Snestorm eller i vedholdende Taage vilde han sikkerlig være omkommen. Det varede meget længe, inden vi fik ham overtalt til at opgive sit Forsæt; men havde han været noget forstemt i Forvejen, saa blev han det først ret fra nu af. En Grund hertil var da ogsaa, at han været af os alle var angreben af Sneblindhed. Skjønt vi fra Førstningen af stadig havde gaaet med Snebriller af samme Slags som de, der bruges paa Polarexpeditioner, begyndte Sygdommen dog at ytre sig allerede paa den 7de Dag. Hvad Grunden var til, at vi bleve hjemsogte af den i højere Grad, end Polarfarere pleje at være, kan jeg ikke have nogen sikker Mening om; maaske kan det være en medvirkende Aarsag, at Solen her paa $62\frac{1}{2}^{\circ}$ Bredde, altsaa under samme Afstand fra Ækvator som Bergen, staar højere paa Himlen, end naar Polarfareren under f. Ex. 80° Bredde foretager sine Slædetogter, og naar Lyset som Følge deraf er meget skarpere. De vaade Fødder bidroge vel ogsaa deres til at udvikle Sygdommen, og vi vare alle stærkt angrebne af den. Sygdommen kan udarte til fuldstændig Blindhed, men for vort Vedkommende indtraf det heldigvis ikke; i saa Fald vilde vor Skæbne være let at forudse. Sygdommen ytrer sig ved samme Følelse, som naar man har en Splint i Øjet, og den ledsages af jagende Smertes, der især ere pinlige om Natten eller i Hviletiderne. Skal man bruge Øjet, koster det megen Anstrængelse. Saa snart vi begyndte at mærke Sygdommen, brugte vi Isomslag over Øjnene, og det lykkedes os derved at holde den inden for rimelige Grænser; men denne Foranstaltning bidrog ikke til at lette vor i Forvejen højst møjsommelige Vandring.

Vejret var paa den længste Tid af vor Udvandring godt, naar undtages jævnlig Taage. Temperaturen var

omkring Frysepunktet og som oftest lidt over dette. Vi holdt mest af Frostvejr; thi da var Slædeføret bedst og Temperaturen behageligst for det haarde Arbejde. Af den Grund gik vi helst tidlig ud om Morgenen og brøde somme Tider endog op Kl. 3.

Om Morgenen paa den 10de Dag var Vejret godt og Føret ypperligt; men ved Middag blev Himlen overtrukket, og snart efter havde vi Snestorm. Vi søgte dog at gaa videre; men en bred Elv, hvorpaa vi ikke kunde se nogen Ende, hindrede snart vor Fremtrængen. Elvens Brodder bestod af et Slags Væv af porøst Is, overalt gennemtrukket af Vand, saa at man ikke bestemt kunde skjelne Grænsen mellem den faste Is og Elvens Leje. Ved at gjøre Forsøg paa at hente noget Vand af Elven var jeg saa uheldig at falde og blev gennemvaad. Der var da intet andet for os end at slaa Telt og for mig at krybe i Soveposen. Stormen varede hele Natten, men den næste Morgen bragte os atter bedre Vejr, skjønt Luften endnu saa truende ud. Vi anspændte derfor vore yderste Kræfter paa at naa vort Maal, der nu var os temmelig nært. Vi kom den Dag gennem yderst besværlig Is, hvor den ene stejle Tue paa 6—10 Fods Højde hævede sig ved Siden af den anden, imedens utallige Vandløb flød imellem disse; men, opmuntrede ved Tanken om muligvis endnu samme Dag at naa det forjættede Land, overvandt vi alle Møjsommeligheder. Endelig Kl. 5 om Eftermiddagen paa den 11te Dag stode vi paa Nunatakkens nederste Del. — Det var en Festdag for os; men vi havde ikke Midler til at højtideligholde den og turde ikke gjøre større Indhug i vor Proviant end sædvanlig.

Denne hidtil aldrig betraadte Klippe, der laa omtrent $9\frac{1}{2}$ Mil fra vort Udgangspunkt, og hvis nederste Del, hvor vi rejste vort Telt, omtrent var 4000 Fod over Havet, syntes os et Paradis i Sammenligning med, hvad vi havde set i den sidste Tid. Vi frydede os over de Planter, der fandtes, og for vore haarde angrebne Øjne var det en Lise atter at finde Hvile paa noget mørkt.

Trætte som vi vare efter den højst besværlige Dags Vandring, formaede vi ikke samme Dags Eftermiddag at stige op til Fjældets Top, der laa omtrent 1000 Fod højere; og desuden havde Vejret igjen begyndt at blive usigtbart.

Skjønt vi, som sagt, vare i en Højde af omtrent 4000 Fod, og til alle Sider vare omgivne af evig Is, var Plantevæxten her dog forholdsvis frodig, ja endog frodigere end i samme Højde paa det isfri Yderland. De fleste Planter hørte til Lavarterne, hist og her fandtes smaa Mostæpper, hvoraf vi samlede en Del til Underlag for vort Telt paa den haarde Klippe. Dog fandtes der ogsaa mange højere Planter, hvoraf Kornerup endog var saa heldig at indsamle

27 forskellige Arter. Blandt disse var der Syre, Stenbræk (*Saxifraga*), og paa Fjældets Top, der laa omtrent 5000 Fod over Havet, fandt vi endog senere en blomstrende Valmue. Buskvæxter eller Lyng fandtes ikke, og vi kunde derfor ikke faa vort Forraad af Brændsel forøget. Det Haab, vi før Tiltrædelsen af vor Vandring havde næret, nemlig at finde noget Vildt paa Nunatakken, der vilde være en kjærkommen Forøgelse af vor Proviant, blev desværre skuffet. Havde vi vidst, at Fjældene laa saa højt, vilde vi i Forvejen have kunnet sagt os, at hverken Rensdyr eller Harer kunde trives her; man maa snarere forbavses over, at der virkelig fandtes levende Væsner; vi saa nemlig et Par smaa Sangfugle og et Par Edderkopper.

Det var vor Agt at bestige Fjældet den følgende Dag og derpaa søge at naa en af de andre Fjældtoppe, der hørte til den samme Gruppe, og som viste sig at være endnu højere end den, hvorpaa vi vare. Men i dette vort Fortsæt blev vi hindrede; den følgende Dag rasede nemlig en voldsom Snestorm, der umuliggjorde enhver Fjældstigning og nødte os til at tilbringe hele Dagen i vort Telt.

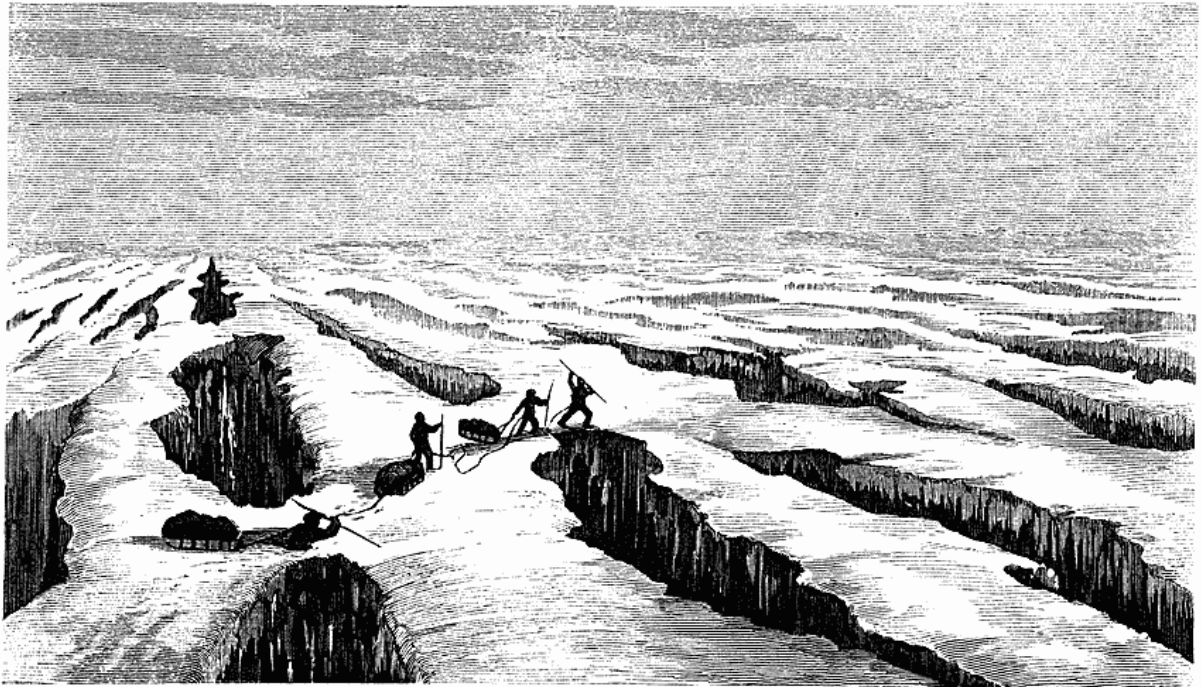
Vor Stilling var langt fra fornøjelig. Til Udrejsen var der medgaaet over 10 Dage, paa hvilke Vejrforholdene dog havde været nogenlunde gunstige. Vi maatte derfor gjøre Regning paa at bruge lige saa lang Tid til Hjemrejsen. Da vor hele Beholdning af Proviant havde været bestemt til omtrent 3 Uger, skulde vi altsaa helst strax begive os paa Hjemrejsen. Vi vilde dog ikke uden i yderste Nødsfald give Afkald paa de vundne Fordele og forlade Nunatakken, før vi fra Toppen havde overset Egnen øst for os. En Rejse under Snestormen vilde desuden vist være fuldstændig umulig. Vi besluttede os derfor til foreløbig at afvente Vejrets Forandring, og vi nedsatte som Følge deraf Rationerne af Provianten til det allernødvendigste. I de 7 Dage, vi vare paa Klippen, lode vi os nøje med 3 Skibsbrød hver om Dagen, og vi nød desuden i al den Tid kun et Par Gange, naar Sulten tvang os dertil, lidt Chokolade, noget Kjød og lidt Gryn, halvkogt ved en Stump Stearinlys. Da vort Salt var gaaet tabt ved et Uheld, krydrede vi denne Ret ved at tilsætte lidt af Liebigs Kjødextrakt. Vor daglige Ration af Proviant var saaledes pr. Mand lidt over $\frac{1}{2}$ Pund, imedens den ellers paa lignende Expeditioner plejer at være 3 à 4 Pund. Brændevinet og, hvad der var meget værre, vort Spiritus til Brændsel var sluppet op, og The eller Kaffe, hvoraf vi havde nok, kunde vi derfor kun lave et Par Gange, naar Uvejret sagtnede saa meget, at vi kunde brænde vore Skier i det fri. Nydelsen af Tobak var under disse Omstændigheder en sand Vederkvælgelse for os; men det

var en egen Situation for os, der dog ere vante til at faa det daglige Brød, saaledes at sættes paa ligefrem Sultekost.

Den ene Dag gik efter den anden, uden at Uvejret syntes at ville faa Ende. Med den største Interesse iagttog vi hvert Øjeblik Barometret, hvis Svingninger bragte os enten Haab eller Uro. Hvert lille Ophold i Stormen eller Snefaldet satte os i bedre Stemning; men det var kun for at gjøre os des mere urolige i Sindet, naar Uvejret brød løs igjen. Det uophørlige Snefald foruroligede os meget; thi vi frygtede for, at saadanne Masser af Sne paa Isens Overflade skulde gjøre Tilbagevejen umulig, eller at vi skulde blive nødte til at efterlade Skæderne og paa Skierne alene gjøre Forsøg paa at naa tilbage; Udfaldet af et saadant Forsøg vilde være højst tvivlsomt. Ubehagelighederne ved Opholdet forøgedes desuden ved den Omstændighed, at Strømme af Vand eller optøet Sne idelig flød igjennem Teltet.

Vi søgte dog paa bedste Maade at holde Modet oppe. Til vor Adspredelse forfærdigede vi et Skakspil, og med et Spil Kaart spillede vi Whist og det i hine Egne rimeligvis ikke forbudte Hazardspil „Halvtolv“. Saa ofte Vejret blot tillod det, foretog vi Udflugter paa Nunatakken, hvis Top vi naaede tre Gange, og her rejste vi en Stendysse, hvori vi nedlagde en kort Beretning om vor Vandring, indsluttet i en forsejlet Flaske.

Endelig om Eftermiddagen paa den 7de Dag af vort ubehagelige Ophold paa denne Klippe syntes Vejret at tegne til Bedring. Vi stego da strax op til Toppen; men Luften var endnu saa usigtbar, at vi kun fik et Overblik over den nærmeste Egn. Vi besluttede dog, hvis Vejret tillod det, at tiltræde Tilbagevejen den næste Dag, selv om vi ikke skulde opnaa at faa mere at se fra Fjældets Top; thi Provianten var nu svunden saa meget ind, og vore Kræfter vare saa udtømte efter Sultekuren, at vi ikke turde blive her længer. Næste Dags Morgen var Vejret heldigvis klart, og jeg steg da strax op til Stendyssen, hvorfra jeg havde en storartet Udsigt ind over Landet. Indlandsisen laa i sin umaadelige Udstrækning til alle Sider udbredt for mine Fødder. Imod Øst hævede den sig, saa langt Øjet kunde naa, stadig højere og højere, indtil den smeltede sammen med Himlen i en Synskreds, der laa meget over mit Standpunkt paa 5000 Fod Højde. Saa vidt Øjet rakte, var Isens Overflade paa adskillige Steder yderst ujævn, og intet Sted har jeg set Is, der saaledes som denne mindede om et oprørt Hav. Trods mit bedre Vidende satte jeg gjentagne Gange Kikkerten til Øjet for at overtønde mig om, at det var Is og ikke Hav, jeg havde for mig. Med Undtagelse af de Fjældtoppe, der laa paa den samme Ryg, hvortil den Nunatak hørte, paa hvilken vi vare, saas ikke flere Fjælde imod

Tegnet af A. Kornerup.

Fig. 1. Parallele Spalter paa Indlandsisen.

Skaaret i Trø af H. P. Hansen.

Tegnet af A. Kornerup.

Fig. 2. Elve paa Indlandsisen.

Skaaret i Trø af H. P. Hansen.

Tegnet af A. Kornerup.

Skaaret i Trø af F. Hendriksen.

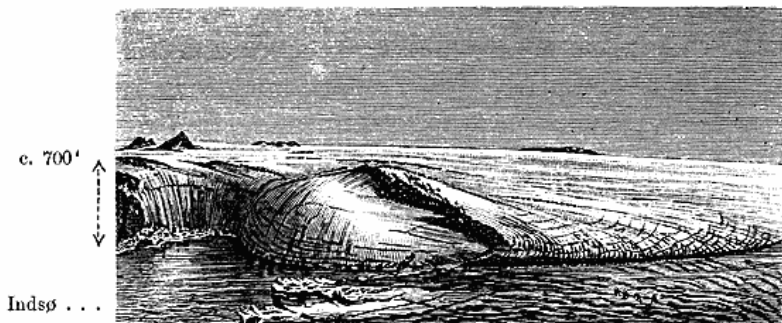
Fig. 1. I en Kløft paa Indlandsisen.

Tegnet af A. Kornerup.

Skaaret i Trø af F. Hendriksen.

Fig. 2. Over Kamme og Pyramider af Is.

Tegnet af A. Kornerup

Skaaret i Trø af Rosenstand.

Fig. 3. Parti af Indlandsisen, set fra den østligste Nunatak.

Tegnet af A. Kornerup.

Fig. 1. Lejr paa Indlandsisen.

Skaaret i Træ af F. Hendriksen

Tegnet af A. Kornerup.

Fig. 2. Jensens Nunatakker, sete i to Miles Afstand.

Skaaret i Træ af F. Hendriksen

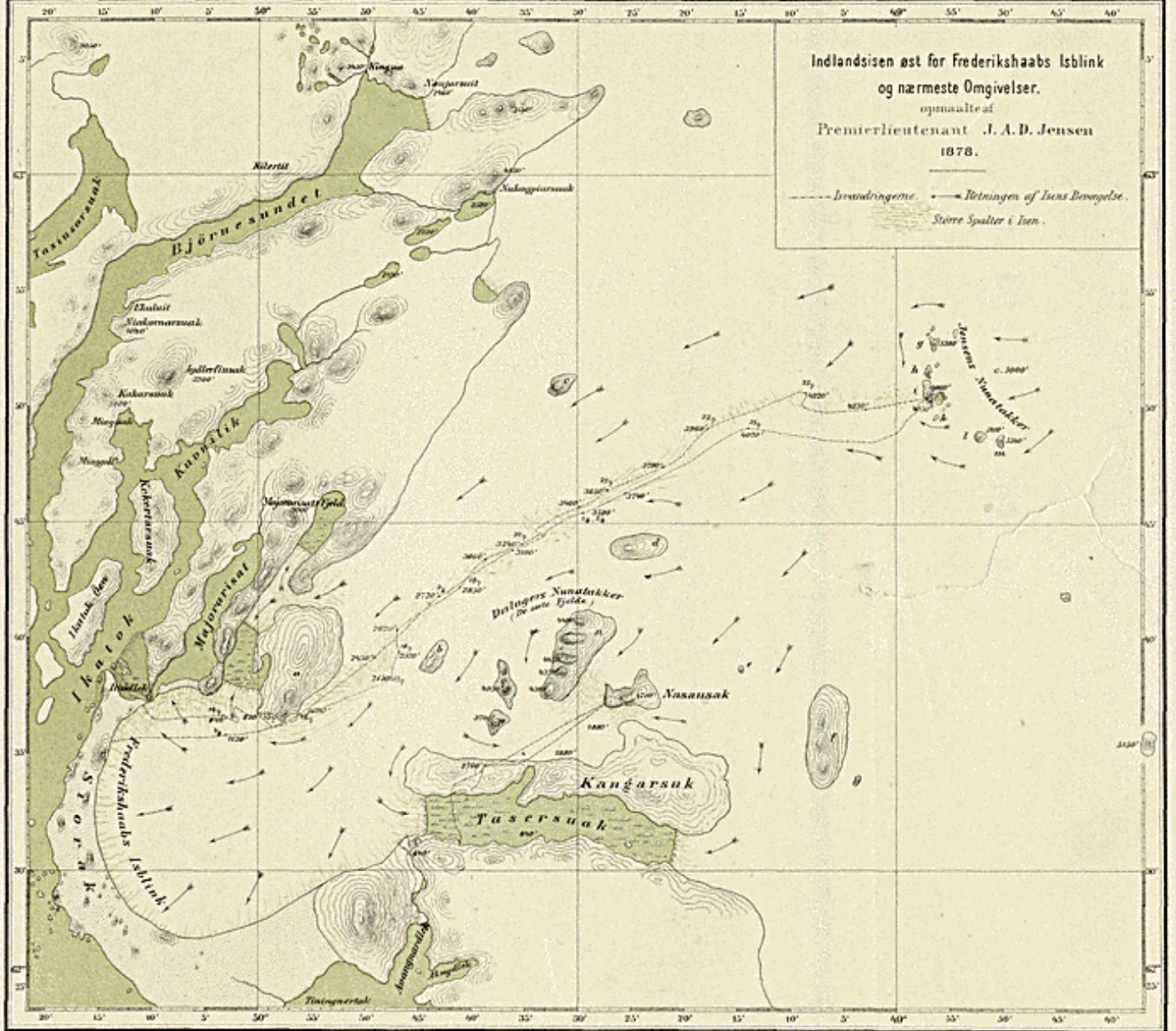
Tegnet af A. Kornerup.

Fig. 3. Teltpladsen ved Foden af Nunatakken
(imellem Indlandsisen og Fjældet ses en 400 Fod høj Moræne).

Skaaret i Træ af H. P. Hansen.

Indlandsisen øst for Frederikshaabs Isblink
 og nærmeste Omgivelser.
 opmaalt af
 Premierlieutenant J. A. D. Jensen
 1878.

— Isothermer. — Retningen af Isens Bevægelse.
 Støre Spalter i Isen.

Øst. Vor Formodning om, at de Fjældtoppe, Dalager havde set, og som han antog hørte til Grønlands Østkyst, vare de samme, paa hvilke vi nu stod, blev derfor til Vished. Et storartet Skue frembød de os omgivende Nunatakker. Alvorsfuld ragede en Gruppe af 5 store, sorte Fjældtoppe ud af Isen, imod hvis fremadskridende Bevægelse imod Vest de dannede et Bolværk. For hvilken umaadelig Naturkraft de udgjorde en Hindring, deraf gav det mig nærmest omgivende Landskab et anskueligt Billede. Imod Øst var Isen ligesom stemmet op, saa at den næsten naaede Toppen af enkelte af Fjældene, imedens den i Mellemløbene imellem disse, lig et umaadeligt frossent Vandfald paa flere hundrede Fods Højde og flere tusende Fods Bredde, faldt brat ned til den meget lavere liggende Is Vest for os. Ved Foden af denne Bratning laa en stor Sø, til Dels opfyldt af Isfælde, som Isstrømmen havde afsondret.

Efter at have foretaget de nødvendige Observationer til Stedets Pladsbestemmelse, steg jeg ned til Lejrpladsen, hvor mine Ledsagere imidlertid havde gjort Forberedelser til Afrejsen, og saa snart som mulig forlode vi dette Sted, hvilket vi først havde hilst med saa megen Glæde, men som vi nu, efter at have været lænkehundne dertil i over en Uge, næsten betragtede med Afsky.

Begunstigede af klart Frostvejr kom vi hurtig frem ad, især da det nu gik ned ad Bakke. Allerede om Aftenen indfandt der sig dog tæt Taage og stærkt Snefald, og dette fortsattes til Dels den følgende Dag. Paa den 3dje Dag af vor Hjemrejse maatte vi endog ligge stille for en

haard Snestorm. Endelig paa den 6te Dag, den 5te August, naaede vi Yderlandet; men vore Gjenvendigheder vare ikke til Ende dermed. I de sidste Dage havde der været stærk Taage, og den hindrede os i at komme ned af Isen paa det rette Sted, hvor vi havde vore Telte, og hvor vore Grønlandere laa. Da vi ikke vidste, hvor vi vare komne hen, og da vi ikke havde megen Proviant tilbage, var vor Stilling ingenlunde behagelig; men efter et Par Timers Vandring langs Isens Rand opdagede Habakuks skarpe Øje igjennem den tætte Taage vore Telte. Han udstødte et Glædesraab, det første, vi havde hørt af ham, og hidkaldte derved Grønlandernes Opmærksomhed. De sendte strax Baad efter os og modtog os med ustandselig Jubel; thi de havde for længe siden opgivet os og havde troet, at vi vare omkomne i den saa meget frygtede Isørken. Det var Kl. 8 om Aftenen, 23 Dage efter vor Bortgang, at vi nu vendte tilbage.

Inden jeg slutter, maa jeg paa mine Ledsageres og mine egne Vegne aflægge en hjertelig Tak til Kommissionen for Ledelsen af de geologiske Undersøgelser i Grønland; fordi den havde gjort alt for, at Udrustningen kunde blive tilfredsstillende i enhver Henseende, og havde lagt alt saa vel til Rette, at et godt Udbytte af Rejsen er blevet muligt. Desuden maa jeg fremhæve det Mod og Iver, den Utrættelighed og Villighed til Samarbejde, som mine Rejsefæller under disse ofte vanskelige Forhold altid lagde for Dagen; thi uden disse Egenskaber vilde det ikke have lykkedes os at tilendebringe vort Hverv paa en saa heldig Maade.

Lidt om Hofferhold i Kina,

af J. Henningsen, Telegrafbestyrer i Amoj.

„Dragetronen“ er efter ældgammel Sædvane arvelig i den nedstigende mandlige Linje; men det staaer altid i den regerende Kejsers Magt uden Hensyn hertil at udnævne sin Efterfølger, og der forekommer i Kinas Historie mere end et Exempel paa, at der er gjort Brug af denne Forret. Som oftest udpeger Kejseren allerede i levende Live sin Efterfølger, og der findes en høj Embedsmand, som hedder „Værge for Tronfølgeren“; men tit kjender man ikke denne Værge før efter Kejsers Død. En af Kinas dygtigste Regenter, Kienlung (1736 — 1796), udnævnte sin Efterkommer ved et forsegleet Document, der efter hans Død skulde findes paa forud opgivet Sted. Det politisk rigtige ved et saadant Skridt i et østerlandsk Enevælderige turde være let at paavise. Tronfølgeren hindres derved fra at samle et

Parti om sig allerede i Kejsers levende Live, og han fristes ikke til at foregribe Begivenhedernes Gang; fremdeles tiltræder han Regeringen med et uhildet Blik og uden at være paavirket af intrigerende Mænd, der kunne virke til Landets og Folkets Skade. Saaledes tænkte i det mindste Kienlung, og det var en Mand, der godt kjendte sit Land og sit Folk.

Det nuværende Dynasti, der kaldes Tsing, d. v. s. „det lutrede“ eller „det rene“, skriver sig fra Aaret 1644, da dets første Kejser, Sjunsi, fuldstændig fordrev Resterne af det gamle Ming Dynasti og udnævnte sig selv til Kinas Hersker. Hans Fader, den mantsjuiske Høvding Tientsung, kom med sine Horder ind over Landets nordlige Grænser, i det den sidste Ming Kejsers Hærførere kaldte ham til Hjælp imod Oprørerne, der 1643